

Столїтній А. В.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Інституту імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету*

РОЗМЕЖУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПОНЬТЬ «ЗАЯВНИК» ТА «ПОТЕРПІЛИЙ» ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглядаються актуальні питання розмежування новим Кримінальним процесуальним законом України правового статусу перших учасників процесуальної діяльності, які звертаються з заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення, на заявника та потерпілого. Встановлення правової природи зазначених понять із метою з'ясування обґрунтованості існування заявника та потерпілого, як самостійних суб'єктів процесуальної діяльності. Визначення ідентичності та відмінності прав, процесуального положення, ролі в процесі, виконання притаманних вказаним суб'єктам кримінального провадження функцій та завдань. Встановлення правових прогалин зазначених нововведень та пропонування шляхів їх заповнення.

Ключові слова: заявник, потерпілий, початок досудового розслідування, права, обов'язки.

Постановка проблеми. Початок досудового розслідування відіграє значну роль у кримінальному провадженні. Саме від вирішення питання про реєстрацію заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань залежить подальша доля процесуальних дій.

Слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення вносять відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань [2, с. 7].

Важливою новелою діючого Кримінального процесуального закону є відмова від інституту порушення кримінальної справи. Зазначене положення є досить інноваційним, оскільки кримінальний процес відмовився від інституту дослідчої перевірки. Слідчий, прокурор здійснюють свої повноваження, починаючи з моменту надходження інформації про кримінальне правопорушення від заявника до правоохоронного органу, що є підставою для початку досудового розслідування. Ця інформація подається як в усній формі (з фіксацією відповідною службовою особою), так і письмово.

Слід зазначити, що форма таких заяв, на відміну від КПК 1960 року (ст. 95), на законодавчому рівні не визначена, що надає можливість у будь-якому форматі подати заяву, і жодна посадова особа правоохоронного органу не в змозі відмовити в її прийнятті. Слідчий, прокурор зобов'язані прийняти та реєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається (ч. 4 ст. 214 КПК України). За таких умов громадяни реалізують право на захист своїх інтересів відразу після подання заяви чи повідомлення про злочин. Зазначене спрямовано на вичерпання «конфлікту» між працівниками правоохоронних органів та громадянами, оскільки кожна заява, кожне повідомлення про злочин повинні бути розглянутими з прийняттям відповідного процесуального рішення.

Разом з тим така реєстрація заяв та повідомлень не є «безумовною», оскільки ст. 214 КПК передбачає, що громадянин

подає не просто заяву про якісь відомі йому обставини, а заяву про вчинене кримінальне правопорушення. Тобто, за діяння, що наведені, повинна бути передбачена кримінальним законом відповідальність.

Таким чином, одним із найперших учасників кримінального судочинства стає особа, яка звертається із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення. За Кримінальним процесуальним кодексом України вказана особа може бути:

– заявником – фізичною або юридичною особою, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення до органу державної влади, уповноваженого розпочинати досудове розслідування, і не є потерпілим, тобто злочин скоєно не стосовно неї (ст. 60 КПК України);

– потерпілим – фізичною особою, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридичною особою, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (ст. 55 КПК України) [1, с. 2].

Вказані учасники кримінальної процесуальної діяльності, незважаючи на ідентичну можливість впливати на початок досудового розслідування, розрізняються за своїм правами, процесуальним становищем, роллю в процесі, виконують різні кримінально-процесуальні функції та завдання [4, с. 55].

Як заявник, так і потерпілий мають право на звернення до правоохоронного органу з метою подання заяви про вчинення кримінального правопорушення. Різниця між вказаними особами полягає в тому, що потерпілим є особа, яка подала заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення, або залучена до провадження як потерпіла, або подала заяву про визнання її потерпілою після початку кримінального провадження, а заявник – це особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення, але це кримінальне правопорушення скоєно не стосовно неї, а – іншої особи [3, с. 200]. Таким чином, потерпілою є особа, відносно якої скоєно злочин, заявник – це особа, якій відомо про скоєння злочину.

Потерпілим може бути як особа, яка повідомила про вчинення щодо неї кримінального правопорушення, так і особа, що цього не вчинила, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода, і у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілої. Потерпілою також є особа, яка не подала жодної із заяв, про які йдеться, але надала письмову згоду на визнання її потерпілою слідчим, прокурором, судом.

Слід зазначити, що на відміну від потерпілого, фізична особа-заявник – людина, яка є дієздатною особою, досягла 16 років, тобто віку, з якого настає кримінальна відповідальність згідно зі ст. 383 КК України за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, і не є потерпілою [3, с. 200].

Розмежування правового статусу заявника та потерпілого є новелою діючого Кримінального процесуального закону.

Так, у попередньому Кримінальному-процесуальному кодексі України відсутня окрема норма, яка б регламентувала правовий статус заявника. Про існування такого суб'єкта можна тільки здогадуватися, проаналізувавши ст. 95, 97 КПК України 1960 року, де вказано, що саме за заявами підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади та громадськості, окремих громадян у більшості випадків розпочинається досудове розслідування.

Виходячи з викладеного, можна вказати, що на відміну від діючого КПК України, за яким особа набуває процесуального статусу заявника з моменту подання заяви та повідомлення про вчинення кримінального правопорушення до слідчого, прокурора, за КПК 1960 року такий суб'єкт, як заявник, існував тільки на стадії дослідчої перевірки. В подальшому ж у випадку порушення справи в залежності від обставин така особа вважалася свідком, потерпілим, цивільним позивачем, а іноді й підозрюваним, обвинуваченим з набуттям процесуальних прав зазначених осіб та без визначення власних. Діючий КПК України передбачає можливість набуття заявником процесуального статусу цивільного позивача, обвинуваченого тощо. Разом з тим, на відміну від попереднього закону заявник не може набути статусу потерпілого, оскільки це прямо передбачено ч. 1 ст. 60 КПК України. Вказане ще раз підкреслює процесуальну незалежність суб'єктів кримінального провадження – заявника та потерпілого. Таким чином, заявник став повноправним та самостійним учасником кримінального провадження.

Досліджуючи права заявника, не погодимось із думкою про те, що за новим КПК України особі заявника передбачений короткий термін перебування у статусі заявника, оскільки відповідно до ст. 214 КПК слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування [6, с. 141], про що свідчить комплекс прав заявника, у тому числі й після реєстрації даних до реєстру.

Так, заявник має право:

- отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію (Кримінальний процесуальний кодекс України не містить визначення строків, у які заявник повинен отримати від органу державної влади, уповноваженого розпочати досудове розслідування, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію. Тому слід керуватися ст. 28 КПК, яка передбачає проведення процесуальних слідчих дій у розумні строки);

- подавати на підтвердження своєї заяви речі та документи (п. 2 ч. 2 ст. 60 КПК України);

- отримати інформацію про закінчення досудового розслідування (ч. 2 ст. 60 КПК України).

Аналізуючи діючий Кримінальний процесуальний кодекс України, можна також виділити наступні права заявника, не зазначені в ст. 60 КПК України:

- отримувати копію постанови слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження та оскаржувати її прокурору (ч. 5 ст. 284 КПК України), слідчому судді місцевого суду (п. 3, 4 ч. 1 ст. 303 КПК України);

- оскаржувати слідчому судді місцевого суду бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України);

- бути присутнім під час розгляду скарг на наведені рішення (ч. 3 ст. 306 КПК України);

- оскаржувати в апеляційному порядку ухвалу слідчого судді про повернення скарги або відмову у відкритті провадження, про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження, винесені за результатами розгляду скарг на наведені рішення (ч. 6 ст. 304, ч. 3 ст. 307 КПК України).

Незважаючи на досить предметне визначення процесуального статусу заявника та його прав, процесуальні обов'язки вказаної особи на законодавчому рівні не встановлені. Також потребують додаткового врегулювання гарантії прав заявника.

Вивчаючи стан внесення до ЄДР відомостей щодо виявлення оперативними службами МВС України кримінальних правопорушень встановлено, що з метою штучного збільшення показників самостійно виявлених злочинів вказаними підрозділами, в порушення вимог ч. 5 ст. 214 КПК України, вносяться до ЄДР такі відомості за наявності заяв громадян та інших повідомлень (інформації контролюючих органів та юридичних осіб), тобто замість реєстрації заяви конкретної особи складається рапорт, який і реєструється до електронної системи та відповідно обліковується не як звернення, а як виявлення злочину певним правоохоронним органом.

Так, з 235 тисяч кримінальних правопорушень, які значились як виявлені протягом 2013 року службами БЕП, БНОН, ДАІ, понад 80% (190 тисяч) внесені до ЄДР на підставі рапортів [7], за наявності заяв громадян чи повідомлень підприємств, установ, організацій тощо. Більш того, внаслідок відсутності в ЄДР даних про заявника, останній позбавляється відповідних прав, в першу чергу, отримання від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію (п. 1 ч. 2 ст. 60 КПК України).

Відповідно до даних ЄДР (станом на 11.11.2013) слідчими органів внутрішніх справ Дніпропетровської області у 2013 році внесено до ЄДР відомості щодо 140 022 кримінальних правопорушень, з яких 55 649 або 39,7% від усіх зареєстрованих злочинів реєстраторами обліковано, як виявлені працівниками підрозділів МВС, при цьому в 45 682 (82% – «самостійно виявлених») мались заяви про вчинення злочину фізичних або юридичних осіб.

Так, слідчим СВ Жовтневого РВ Криворізького МВ ГУМВС України в області при внесенні до ЄДР відомостей про звідництво з кваліфікацією ч. 1 ст. 302 КК України за наявності заяви Г. про вчинення зазначеного злочину, що і була джерелом отримання відомостей про вчинення кримінального правопорушення, внесено дані щодо його виявлення підрозділом боротьби з торгівлею людьми.

Обсяг прав потерпілого значно ширший, ніж у заявника. Маніпулювання громадянами можливістю автоматичного набуття статусу потерпілого унеможливується шляхом закріплення у КПК України права слідчого відмовити у такому визнанні (ч. 5 ст. 55 КПК України). Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Потерпілому вручається пам'ятка про процесуальні права та обов'язки особою, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення.

Протягом кримінального провадження у відповідності до ст. 56 КПК України потерпілий має право:

- бути повідомленим про свої права та обов'язки, передбачені Кодексом;

- знати сутність підозри та обвинувачення, бути повідомленим про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження та закінчення досудового розслідування;

- подавати докази слідчому, прокурору, слідчому судді, суду;
- заявляти відводи та клопотання;
- за наявності відповідних підстав – на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла;
- давати пояснення, показання або відмовитися їх давати;
- оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду в порядку, передбаченому Кодексом;
- мати представника та в будь-який момент кримінального провадження відмовитися від його послуг;
- давати пояснення, показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, безоплатно за рахунок держави користуватися послугами перекладача в разі, якщо він не володіє державною мовою чи мовою, якою ведеться кримінальне провадження;
- на відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди в порядку, передбаченому законом;
- знайомитися з матеріалами, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, в порядку, передбаченому Кодексом, у тому числі після відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 КПК України, а також знайомитися з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, у випадку закриття цього провадження;
- застосовувати з додержанням вимог Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд вправі заборонити потерпілому застосовувати технічні засоби при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення даних, які містять таємницю, що охороняється законом чи стосується інтимних сторін життя людини, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);
- одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення у випадках, передбачених Кодексом;
- користуватися іншими правами, передбаченими цим Кодексом.

Під час досудового розслідування потерпілий має право:

- на негайне прийняття і реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення, визнання його потерпілим;
- отримувати від уповноваженого органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
- подавати докази на підтвердження своєї заяви;
- брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі;
- отримувати копії матеріалів, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, після закінчення досудового розслідування.

Під час судового провадження в будь-якій інстанції потерпілий має право:

- бути завчасно поінформованим про час і місце судового розгляду;
- брати участь у судовому провадженні;
- брати участь у безпосередній перевірці доказів;
- підтримувати обвинувачення в суді у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення;

- висловлювати свою думку під час вирішення питання про призначення покарання обвинуваченому, а також висловлювати свою думку при вирішенні питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;
- знайомитися з судовими рішеннями, журналом судового засідання і технічним записом кримінального провадження в суді;
- оскаржувати судові рішення в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Окремі права потерпілого Кримінальним процесуальним кодексом України деталізовано:

- підтримувати обвинувачення (ч. 4 ст. 22 КПК України);
- відмовлятися від обвинувачення (ч. 4 ст. 26 КПК України);
- клопотати про здійснення процесуальних дій у більш короткі строки (ч. 6 ст. 28 КПК України);
- клопотати про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого (ч. 2 ст. 34 КПК України);
- клопотати про визнання доказів недопустимими та заперечувати проти визнання доказів недопустимими (ч. 3 ст. 89 КПК України);
- право отримувати від учасників кримінального провадження та інших осіб за їх згодою пояснення, які не є джерелом доказів (ч. 8 ст. 95 КПК України);
- клопотати про проведення будь-яких процесуальних дій (ч. 1 ст. 220 КПК України);
- ознайомлюватися із матеріалами до завершення досудового розслідування, робити виписки та копії (за виключенням матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню) (ст. 221 КПК України);
- заперечувати проти здійснення дистанційного досудового розслідування (ч. 2 ст. 232 КПК України);
- оскаржувати рішення (постанову) прокурора або слідчого про зупинення досудового розслідування (ч. 4 ст. 280 КПК України);
- погоджуватись або заперечувати проти розгляду обвинувального акта у спрощеному порядку (ст. 302 КПК України).

Варто відзначити, що процесуальний статус потерпілого у кримінальному провадженні також зазнав змін. За попереднього закону потерпілий належав у будь-якому випадку до сторони обвинувачення, за новим КПК України (п. 19 ч. 1 ст. 3) потерпілий також відноситься до сторони обвинувачення, однак «безумовна згода» до вказаного статусу відсутня (ч. 7 ст. 55 КПК України). Особа, що постраждала від злочину, може й не набути статусу потерпілого, якщо вона цього не забажає. У такому разі її можна залучити до провадження лише як свідка. Більш того, потерпілий стає стороною обвинувачення лише в окремих випадках, передбачених КПК України (у разі зміни прокурором обвинувачення на менш тяжке або відмови прокурора від підтримання обвинувачення). Таким чином, з обґрунтованим позбавленням особи «безумовності потерпілого», вказаний учасник кримінального провадження, як сторона обвинувачення, окреслений «окремими випадками». Як наслідок, за наявності у провадженні прокурора, який не змінив та не відмовився від обвинувачення (ст. ст. 338, 340 КПК України), потерпілий позбавлений комплексу можливостей, наприклад, заявляти клопотання до суду про зміну обвинуваченому запобіжного заходу і може це зробити лише через прокурора.

Прикладом наведеного є можливі варіанти поведінки особи, яка зазнала тілесних ушкоджень під час дорожньо-тран-

спортної події. Так, Кримінальний кодекс України передбачив кримінальну відповідальність для водія у разі порушення ним правил безпеки дорожнього руху, внаслідок якої спричинено потерпілому щонайменше середньої тяжкості тілесні ушкодження (ст. 286). Враховуючи те, що підставою для реєстрації кримінального провадження за фактом ДТП найчастіше є рапорт співробітника ДАІ (а не заява постраждалого), подальше досудове розслідування ставиться у залежність від суб'єктивної думки постраждалої особи, який, керуючись п. 7 ст. 55 КПК України, може не надати письмову згоду на залучення її до провадження як потерпілого, що тягне за собою відсутність об'єктивної сторони злочину.

На відміну від діючого, попередній кримінально-процесуальний закон особу (наприклад, дружина водія), яка постраждала в ДТП, за наявності тілесних ушкоджень, передбачених ст. 286 КК України, навіть за її небажання визнавав потерпілим. Як наслідок, правоохоронна та судова системи працювали на розслідування та розгляд «непотрібного» злочину, а держава Україна «отримувала» ще одну судиму особу.

Отже, КПК України 2012 року вимагає волевиявлення особи для набуття статусу потерпілого, оскільки права та обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого [5, с. 127]. Окрім того, КПК України закріпив право вказаного учасника кримінального провадження відмовитись відповісти на запитання (п. 6 ч. 1 ст. 56).

Як вже зазначалось, реформа прав потерпілого ще потребує вдосконалення. Стаття 284 КПК України зазначає, що вказаній особі надсилається копія постанови про закриття кримінального провадження, яку він може оскаржити. Доцільно також закріпити обов'язок прокурора щодо вручення потерпілому копії обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та копію реєстру матеріалів досудового розслідування, аналогічно правам підозрюваного.

Враховуючи позитивні надбання нового Кримінального процесуального кодексу щодо визначення поняття заявника, слід погодитись з А.С. Симчуком, яким вказано і на ряд правових прогалин, які, на наш погляд, потребують внесення змін до законодавства з метою їх вирішення.

Зокрема, це стосується необхідності закріплення обов'язків заявника, якими можна визначити такі:

- 1) підписати зроблену заяву або повідомлення про кримінальне правопорушення;
- 2) з'явитися за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а у випадку неможливості своєчасного з'явлення – завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості з'явлення;
- 3) не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення;
- 4) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і становлять охоронявану законом таємницю;
- 5) не розголошувати і не порушувати умови та процедуру заходів, взятих для його безпеки [6, с. 143].

Крім того, доцільним було б закріплення права заявника на ознайомлення з матеріалами закритого кримінального провадження. При цьому, наділивши таким правом зазначеного суб'єкта лише у випадках відсутності у провадженні потерпілого. Оскільки оскарження заявником-сусідом факту

крадіжки, від якої юридично інша особа-сусід себе потерпілою не вважає, є досить спірним. Слід зазначити, що така позиція, фактично, закладена в ст. 477 КПК України, яка передбачає можливість розпочати кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення (тобто за обов'язкової наявності потерпілого) лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінального правопорушення.

Новому Кримінальному процесуальному закону притаманні принципи розмежувань (деталізації) учасників кримінального провадження, окремі з них не найкращим чином сприяють його здійсненню, такі, наприклад, як дроблення прокурора на керівника органу прокуратури та процесуального керівника досудовим розслідуванням з визначенням притаманному кожному з них прав та обов'язків, інші, такі як розмежування поняття заявника та потерпілого, навпаки, є позитивним кроком у розвитку кримінальної юстиції держави на шляху забезпечення прав громадян у кримінальному провадженні. Разом з тим, вказані новели ще потребують законодавчого вдосконалення.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Кримінальний Кодекс України 2001 року. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1/К82 // О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація. – Х. : Право, 2012. – 768 с.
4. Михеєнко М.М. Кримінальний процес України : Підручник / М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П.Шибіко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 1999. – 536 с.
5. Пожар В.Г. Процесуальний статус потерпілого за новим Кримінальним процесуальним кодексом України: позитивні кроки та прогалини правової регламентації. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – № 2. – 2013. – С. 126–131.
6. Симчук А.С. Заявник, який не є потерпілим у Кримінальному процесуальному кодексі України // Конституційні засади правового життя: світові традиції та національні реалії: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 28 червня 2013 року. Тези наукових доповідей. – К., 2013. – 160 с. – С. 140–144.
7. Статистичні дані, отримані за допомогою інформаційно-аналітичної системи обробки задалегідь генерованих баз Єдиного реєстру досудових розслідувань за допомогою готових наборів функцій EXCEL (реєстрація авторського права на твір № 57773 від 23.12.2014, видачного Державною службою інтелектуальної власності України Аузіну Р.О. та Столітньому А.В.).

Столітний А. В. Разделение правовой природы понятий «заявитель» и «потерпевший» в соответствии с Уголовным процессуальным законом Украины

Аннотация. В статье рассматриваются актуальные вопросы разделения новым Уголовным процессуальным законом Украины правового статуса первых участников уголовной процессуальной деятельности, которые обращаются с заявлением или сообщением об уголовном правонарушении, на заявителя и потерпевшего. Установление правовой природы указанных понятий с целью выяснения обоснованности существования заявителя и потерпевшего, как самостоятельных субъектов процессуальной деятельности. Определение идентичности и отличие прав, процессуального положения, роли в процессе, выполнение присущих указанным субъектам уголовного производства функций и задач. Установление правовых пробелов указанных нововведений и предложение путей их восполнения.

Ключевые слова: заявитель, потерпевший, начало досудебного расследования, права и обязанности.

Stolitnij A. Differentiation of legal nature between „applicant” and „victim” according to the Criminal Procedure law of Ukraine

Summary. The article deals with current issues of division of legal status of first participants in criminal procedural processes that file petitions or reports about criminal offense, into applicant and victim, according to new Criminal Procedure Code of Ukraine. The articles also touches upon such problems as determination of legal nature of concepts mentioned above,

with purpose to justify existence of applicant and victim as independent subjects of procedural activities; determination identity and difference of rights, procedural regulations, role in process, implementation of certain functions and tasks, inherent to specified subjects of criminal proceedings; determination of legislative gaps of named above pronouncements and suggestion the ways of their fulfillment.

Key words: applicant, victim, beginning of pre-trial investigation, rights and responsibilities.